

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik LXVI

Nr 2

WARSZAWA 1959

ZAPISKI

Prace treści ogólnej

Ph. Bigby, Culture and History (M. H. Serejski)	560
C. G. Gustavson, A preface to history (M. H. Serejski)	561
An Encyclopedia of World History (I. Koberdowa)	562
J. Bah - Thai, Chronologie des relations internationales de 1870 à nos jours (T. Łepkowski)	562
N. P. Vakar, Belorussia. The making of a nation (K. Śremiowska)	563
Pięć wieków miasta Rzeszowa XIV — XVIII (A. Gilewicz)	564
Slovašské Historické Studie II (R. Heck)	565

Historia starożytna

B. Łąpicki, Etyczna kultura starożytnego Rzymu a wczesne chrześcijaństwo (T. Łoposzko)	566
---	-----

Wiek IX — XV

M. David, La souveraineté et les limites juridiques du pouvoir monarchique du IX ^e au XV ^e siècle (St. Roman)	567
M. Myszowicz, Koronacje pierwszych Piastów (St. Russocki)	563
E. Sanłow, Die polnisch - pommerelische Grenze 1309—1454 (B. Lesiński)	563
W. T. Paszuto, Protiw niekotorych burżuaznych koncepcji obrazowania litow- skiego gosudarstwa (J. Ochmański)	569
H. Jałtonowski, Westrussland zwischen Wilna und Moskau (J. Ochmański)	569

Wiek XVI — połowa XVIII

M. Asiley, The Greatness of Oliver Cromwell (St. Grzybowski)	570
L. Chaenay, Vie de Jacques Esprincharde Rochelais et Journal de ses voyages au XVI ^e siècle (St. Grzybowski)	571
Zb. Ogonowski, Z zagadnień tolerancji w Polsce XVII w. (Wł. Sobociński)	571
B. Barnowski, Gospodarstwo chłopskie i folwarczne we wschodniej Wielkopol- sce w XVIII w. (J. Deresiewicz)	572

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK
HISTORYCZNY

ROCZNIK LXVI

1959

2

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE
WARSZAWA 1959

<http://rcin.org.pl>

KOMITET REDAKCYJNY

Henryk Altman, Juliusz Bardach, Józef Gierowski, Aleksander Gieysztor,
Stanisław Herbst, Witold Kula, Gerard Labuda, Kazimierz Lepszy,
Marian Małowist, Kazimierz Piwarski, Marian H. Serejski,
Jan Antoni Wilder

REDAKTOR

Bogusław Leśnodorski

SEKRETARZ

Tadeusz Łepkowski

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 310261

4398

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE

Warszawa, Miodowa 10

Nakład 2.740 + 170	Oddano do składania 23.III.1959
Art. wyd. 34.00 ark. druk. 21,5	Podpisano do druku 22.V.1959
Pap. druk. sat. kl. V 70 g 75 x 102	Zamówienie 910 — W-73
Cena zł 30	Druk ukończ. w maju 1959

Druk. MSW Warszawa

1960 k. 63/6
<http://rcin.org.pl>

СО Д Е Р Ж А Н И Е

СТАТЬИ

Францишек Рышка — Интеллектуалисты и гитлеризм (Очерк о консервативной революции в Германии)	345
Маурыцы Горн — Борьба членов львовских цехов против эксплуатации мастеров в I половине XVII в.	379
Веллав Маевски — Борьба куршев со шведами во время Великой Северной войны	404
Юзеф Хлебовчик — Формирование национального сознания и начало национального движения в Цешинской Силезии	425

ДИСКУССИИ И ПОЛЕМИКА

Тадеуш Лепковски — Популярно-научная книга по истории	458
Анджей Загорски — Новые школьные учебники по истории	465
Казимеж Ожеховски — Вопрос крестьянской собственности в эпохе феодализма	473
Янина Лескевич — К вопросу о началах капиталистического земледелия в Польском Королевстве	493

МАТЕРИАЛЫ

Неизвестные мемуары с 1831 г. в Польской Библиотеке в Париже — Юзеф Дуткевич	499
За кулисами выборов в сейм в 1935 г. — Ежи Томашевски	504
РЕЦЕНЗИОННЫЕ СТАТЬИ	511
РЕЦЕНЗИИ, КРИТИЧЕСКИЕ ОТЧЕТЫ И ЗАМЕТКИ	527
НАУЧНАЯ ЖИЗНЬ В СТРАНЕ	593
НАУЧНАЯ ЖИЗНЬ ЗА РУБЕЖОМ	621
ПИСЬМА В РЕДАКЦИЮ	662

TABLE DES MATIÈRE

ÉTUDES

Franciszek Ryszka — Intellectuels et l'Hitlerisme (essai sur la révolution conservative en Allemagne)	345
Maurycy Horn — Camarades des corporations de Léopol dans leur luttes contre l'exploitation par les maîtres dans la I-re moitié du XVII-me siècle (1600 — 1648)	379
Wiesław Majewski — Guérilla de la population de la Masovie orientale (dit Kurpie) contre les Suédois à l'époque de la Grande Guerre du Nord	404
Józef Chlebowczyk — Naissance de la conscience nationale et des débuts du mouvement national en Silésie de Teschen	425

DÉBATS ET POLÉMIQUES

Tadeusz Łepkowski — Livre d'histoire populaire et scientifique	458
Andrzej Zahorski — Nouveaux manuels scolaires de l'histoire	465
Kazimierz Orzechowski — Problème de la propriété paysanne soumise pendant l'époque féodale	473
Janina Leskiewiczowa — Sur les débuts de l'agriculture capitaliste au Royaume de Pologne	493

MATÉRIAUX

Mémoires inconnus de 1831 dans la Bibliothèque Polonaise à Paris — Józef Dutkiewicz	499
Coulisses des élections à la Diète en 1935 — Jerzy Tomaszewski	504
COMPTES RENDUS ET NOTES CRITIQUES	511
LA VIE SCIENTIFIQUE EN POLOGNE	593
LA VIE SCIENTIFIQUE À L'ÉTRANGER	621
CORRESPONDANCE	662

SPIS TREŚCI

Franciszek Ryszka — Intelektualiści i hitleryzm (szkic o „rewolucji konserwatywnej” w Niemczech)	345
Maurycy Horn — Towarzysze cechów lwowskich w walce z wyzyskiem mistrzów w I połowie XVII w.	379
Wiesław Majewski — Walki Kurpiów ze Szwedami w dobie Wielkiej Wojny Północnej	404
Józef Chlebowczyk — Kształtowanie się świadomości narodowej i początków ruchu narodowego na Śląsku Cieszyńskim	425

DYSKUSJE I POLEMIKI

Tadeusz Łepkowski — Popularnonaukowa książka historyczna	458
Andrzej Zahorski — Nowe podręczniki historii w szkołach	465
Kazimierz Orzechowski — Problem chłopskiej własności podległej w epoce feudalnej	473
Janina Leskiewiczowa — O początkach kapitalistycznego rolnictwa w Królestwie Polskim	493

MATERIAŁY

Nieznane pamiętniki z 1831 roku w Bibliotece Polskiej w Paryżu — Józef Dutkiewicz	499
Kulisy wyborów do sejmu w 1935 r. — Jerzy Tomaszewski	504

ARTYKUŁY RECENZYJNE

Żydzi w dawnej Polsce w świetle liczb — Artur Eisenbach	511
Problematyka przedkapitalistyczna na łamach „Scandinavian Economic History Review” — Antoni Mączak	521

RECENZJE, SPRAWOZDANIA KRYTYCZNE I ZAPISKI

J. Adamus, Polska teoria rodowa — Stanisław Russocki	527
W. D. Koroluk, Driewniepolskoje gosudarstwo — Juliusz Bardach	530
H. G. Wackernagel, Die Matrikel der Universität Basel — Waldemar Voisé	535

Carlton J. H. Hayes, Marshall Whithed Baldwin, History of Europe t. I; Carlton J. H. Hayes, Charles Woolsey Cole, History of Europe, t. II — Karol Koranyi	537
Chr. Hill, Economic Problems of the Church from Archbishop Whitgift to the Long Parliament — Henryk Zins	539
P. Bańkowski, Archiwum Stanisława Augusta — Andrzej Janowski	542
Sz. Wachholz, Rzeczpospolita Krakowska. Okres od 1815 do 1830 r. — Janina Bieniarzówna	545
G. Barraclough, History in a Changing World — Marian H. Serejski	547
M. dell Isola, G. G. Bourgin, Mazzini promoteur de la République Italienne et pionnier de la fédération européenne — Adam Lewak	549
Slovanský Sjezd v Praze roku 1848 — Stefan Kieniewicz	551
H. Roos, Polen und Europa — Henryk Batowski	554
F. Gross, Foreign Policy Analysis; The Seizure of Political Power in a Century of Revolution — Konstanty Grzybowski	558
Zapiski	560

ZYCIE NAUKOWE W KRAJU

Toruńskie środowisko historyczne — Marian Biskup	593
Czterdziestolecie odzyskania niepodległości — Andrzej Ajnenkiel, Jan Jończyk, Jan Molenda	601
Podręczniki i wydawnictwa historyczne dla szkół — Jan Schwarz	607
Sesja ariańska	611
150-lecie Archiwum Głównego Akt Dawnych — Bogdan Sobol, Kazimierz Konarski	614
40-lecie powstania wielkopolskiego — Witold Jakóbczyk	616
Konferencja kronikarzy górniczych w Katowicach — Jerzy Jaros	617
Pierwszy rocznik „Z Pola Walki” — Ludwik Hass	617
30-lecie pracy naukowej A. Grodka	619
35-lecie pracy naukowej H. Łowmiańskiego	620

ZYCIE NAUKOWE ZA GRANICĄ

Rzut oka na historiografię amerykańską — Jerzy Łukaszewski	621
Przegląd badań nad dziejami najnowszymi we Francji — Irena Pietrzak - Pawłowska	643
Z dyskusji nad dziejami trójpolówki we Francji — Jerzy Topolski	659
60-lecie urodzin Edgara Bonjour	661

LISTY DO REDAKCJI

W sprawie książki o odbudowie państwa polskiego w latach 1914—1918 — Henryk Wereszycki	662
Do Redaktora „Kwartalnika Historycznego” — Ignacy Zarębski	662

WYKAZ KSIĄŻEK NADEŚLANYCH

- Bellot H., *American History and American Historians*, London 1952, Univers. of London, s. X, 2 nrb, 336, map 7.
- Butcher M. J., *The Negro in American Culture*, New York 1957, American Library, s. 240.
- Churchill W. S., *A History of the English — Speaking Peoples. I—IV*, London 1957, Cassell an Co. Vol. 1 *The Birth of Britain*, s. 416; vol. 2 *The New World*, s. XI, 344; vol. 3 *The Age of Revolution*, s. 332, vol. 4 *The Great Democracies*, s. 322.
- Czernyszewski M., *Wybór pism historycznych*, Wrocław 1959, Wydawn. Ossol., s. 572.
- Dutkiewicz J., *Szymon Askenazy i jego szkoła*, Warszawa 1958, PWN, s. 249.
- Galbraith V., *Historical Research in Medieval England*, London 1951, Univers. of London, s. 45.
- Geyl P., *Debates with Historians*, New York 1958, Meridian Books, s. 287.
- Goad H., *Language in History*, Baltimore 1958, Pengum Books, s. 246.
- Heck R., *Studia nad położeniem ekonomicznym ludności wiejskiej na Śląsku w XVI wieku*, Wrocław 1959, Wydawn. Ossol., s. 367.
- Hofstadter R., *Great Issues in American History. Vol. 1: 1765—1865*, New York 1958, Vintage Books, s. 422.
- Kazin A., *On native grounds*, New York 1956, Doubleday and Co, s. 425.
- Kipa E., *Studia i szkice historyczne*, Wrocław 1959, Wydawn. Ossol., s. XXX, 215, tabl. 1, 2 portr.
- Konik E., *Śląsk starożytny a imperium rzymskie*, Wrocław 1959, Wydawn. Ossol., s. 289.
- Madurowicz H., Podraza A., *Regiony gospodarcze Małopolski zachodniej w drugiej połowie XVIII wieku*, Kraków 1958, Wydawn. Ossol., s. 245, map 8.
- Materiały do powstania Akademii Umiejętności w Krakowie w roku 1873*. Opr. D. Rederowa i K. Stachowska, Wrocław — Kraków 1958, Wydawn. Ossol., s. XI, 253.
- Mazury i Warmia 1800—1870. Wybór źródeł*, oprac. Wł. Chojnacki, Wrocław 1959, Wydawn. Ossol., s. LXIV + 745.
- Notes from the Warsaw Ghetto (The Journal of E. Ringelblum)*. Wyd. J. Sloan, New York 1958, s. 369.
- Papini G., *Dante Żywy*, Warszawa 1959, PAX, s. 244.

- Popkiewicz J. — Ryszka Fr., Przemysł ciężki Górnego Śląska w gospodarce Polski międzywojennej (1922—1939), Opole 1959, Wydawn. Ossol., s. 504.
- Roberts H. L., *Russia and America*, New York 1956, The New American Library, s. 251.
- Rostworowski E., O polską koronę. Polityka Francji w latach 1725—1733, Wrocław 1958, Wydawn. Ossol., s. 363.
- Sarnecki K., Pamiętniki z czasów Jana Sobieskiego. Opr. J. Woliński, Wrocław 1958, Wydawn. Ossol., s. XI, 426, tabl. 2, portr. 10.
- Smolka St., Mieszko Stary i jego wiek oraz Uwagi o pierwotnym ustroju społecznym Polski Piastowskiej, Warszawa 1959, PWN, s. XXI, 718.
- Statistical Abstract of the United States 1958. Washington 1958, U. S. Depart. of Commerce, s. 1040.
- Szkice z dziejów ruchu komunistycznego w województwie krakowskim, Kraków 1958, Wydawn. Literackie, s. 255, tabl. 7, portr. 5.
- Szulkin M., Strajk szkolny 1905 roku, Wrocław 1959, Wydawn. Ossol., s. 183.
- The World Almanach 1959 and book of facts, New York 1959, New York World-Telegram, s. 895.
- Toynbee A., *Christianity among the Religions of the World*, New York 1957, Charles Scribner's sons., s. 116.
- Ułaszyn H., *Praojczyzna Słowian*, Wrocław 1959, Wydawn. Ossol., s. 106.
- Urban W., Poddani szlacheccy w województwie krakowskim w drugiej połowie XVIII wieku i ich opór antyfeudalny, Wrocław 1958, Wydawn. Ossol., s. 215, nlb 2, mapa 1.
- Wąsik W., *Historia filozofii polskiej. I. Scholastyka — Renesans — Oświecenie*, Warszawa 1959, PAX, s. 424.
- Vernadsky G., *Essai sur les Origines Russes*, Paris 1959, L'Orient Ancien et Haut Moyen Age Illustrés, t. 1, 2, s. 551.
- Źródła do dziejów ekonomii malborskiej, t. I, wyd. W. Hejnosz, Toruń 1959, PWN, s. 425.